

VERSCIJNT
Alle dagen, behalve Zon- en Feestdagen.

PREIS DER ADVERTENTIEN:

Van een tot zes regels. f 1.00.
Van zeven tot tien regels. 0.15.
Langwer de 35 cts. zegelgeld.

DINGSdag 19 JULIJ.

UITGEVERS-DIRECTEUREN:
JOH. NOMAN en ZOON, te 's Gravenhage.

Brieven franco aan het Bureau De Grondwet.
Jan Hendrikstraat, n°. 259.

ABONNEMENTSPRIJS:

Voor 's Gravenhage per 8 maanden . . .
Voor de overige steden des Rijks . . .

Hoofd-Bureau voor Ned. Oost-Indië:
W. J. VAN HAREN NOMAN, te Batavia.
Prijs franco per Landmail voor Java en buitenbestellingen,
per jaar, met vooruitbetaling bij het nemen van het
abonnement f 60, Ned. Oost.

NOTA VAN DEN KARDINAAL ANTONELLI

Tot volledige mededeeling van de staatsstukken, eergister over de zaak der R. K. hiërarchie in de Nederlanden aan de Kamers medegedeeld (en die wij in een extra bijvoegsel reeds gratis aan onze lezers hebben doen kennen), deelen wij nog de vertaling mede van den officiëlen tekst van het antwoord, door den H. Stoel den 1 Junij jl. gegeven, op de nota van den Nederlandschen gezant te Rome, van den 10 Mei bevoorrens.

Aan Z. Exc. den buitengewonen Afgezant en gevolmagtigd Minister van Z. M. den Koning der Nederlanden bij den Heiligen Stoel.

Bij eene nota van den 10 Mei ll. legde U. E., in naam van zijn Koninklijk gouvernement eene nota over, betrekkelijk de stukken, die kort te voren van den H. Stoel waren uitgevaardigd, tot regeling van de bisschoppelijke Katholieke hiërarchie in het Koninkrijk der Nederlanden.

In de inleiding tot deze nota wordt gewaagd van eene vroegere mededeeling, te weten: van eenen brief, kort te voren door U. Exc. aan den ondergeteekende mondeling medegedeeld, met het doel, om het ongenoegen van het Koninklijk gouvernement uit te drukken, dat men van wege den H. Stoel nagelaten zou hebben, vooraf kennis te geven nopens den maatregel, welke de H. Stoel door de voornoemde besluiten zou ten uitvoer leggen.

De openbaarheid, gegeven aan de pausselijke allocutie van den 7 Maart, en eenige opmerkingen omtrent de bewoordingen van deze allocutie, bewoordingen, niet overeenkomstig met de letterlijke benaming van het Koninkrijk der Nederlanden, en daarenboven, zoo als men deswege zegt, hinderlijk voor het niet-Katholieke deel van dat Koninkrijk.

Vervolgens over het eigenlijke onderwerp sprekende, geeft men het voornemen van het Koninklijk gouvernement te kennen, om de zaak van de Katholieke hiërarchie rijpelijk te onderzoeken, met toetsing daarvan aan de Grondwet des Koninkrijks, en men stelt zich voor, later de uitkomst van deze overwegingen aan den H. Stoel mede te deelen; intusschen worden aan het slot der nota inlichtingen gevraagd omtrent het formulier van den eed die door de nieuwelings herstelde bisschoppelijke zetels moet afgelegd worden, en men geeft te gelijker tijd den vurigen wensch te kennen, om te vernemen, welke het gevoelen zou zijn van den H. S. betrekkelijk eenige wijziging, die het Koninklijk gouvernement zou oordeelen, dat in het belang der Katholijken zelfden, bij de organisatie van de bisschoppelijke hiërarchie werden ingevoerd.

Ter vervulling van zijnen plicht, heeft de ondergeteekende zich beijverd, de nota van U. E. onder het oog van Z. H. te brengen en haast hij zich nu U. E., naar zijnen last, daarop het antwoord te geven.

Daar U. E. zeer wel bekend was met hetgeen er tusschen den Pauselijken internuntius in den Haag en het ministerie der Nederlanden omging, langen tijd vóór dat men van wege den H. S. overging tot de herstelling van de kerkelijke hiërarchie in deze gewesten, behoefte de ondergeteekende geenszins hier de reeks der mededeelingen te onderzoeken, welke van beide zijden gedaan werden, en deze noodzakelijkheid zal zich zoo veel te minder doen gevoelen, na alles wat de Nederlandsche dagbladen zelve omtrent dit onderwerp bekend gemaakt hebben, bij gelegenheid van de parlementaire interpellatiën, daartoe betrekkelijk, gedaan aan de voorgangers der geëerde leden van het tegenwoordig ministerie. Toen heeft men moeten erkennen en verklaren, dat de ondergeteekende belofte eener nadere mededeeling, betrekkelijk den eed en de wijze, waarop de H. S. zich voorstelde de herstelling, die men voor had, te verwezenlijken, niet gegeven was. En ofschoon het Koninklijk Gouvernement wenschte meende, dat eene dergelijke mededeeling aan hetzelve voegde, ligt er toch niet de minste onregelmatigheid aan de zijde van den H. S. in, dat hij deze mededeeling niet gedaan heeft, en te minder nog, daar deze aan het Koninklijk gouvernement door tusschenkomst van zijnen vertegenwoordiger in tijds de officiële en volledige opgaven over de onderhandelinge over het wezen der zaak had doen kennen. Buitendien had de H. Stoel zich gehouden aan deze

opgaven, na de uitdrukkelijke verklaring van het gouvernement zelf, dat er geen ~~andere~~ bestond voor den H. S. ter vrije regeling van de R. K. hiërarchie in Nederland, waar het beginsel door de Grondwet van het Koninkrijk is aangenomen, dat het elk godsdienstig kerkgenootschap vrijstaat zich zulk een vorm van organisatie te geven, als haar voegzaam zou voorkomen. Deze verklaring vindt men in de nota van Z. Exc. den Minister van Buitenlandsche Zaken, dato 24 Maart 1852, in antwoord op eene officiële mededeeling, die hem omtrent dit ontwerp den 5den December des vorigen jaars door den apostolischen internuntius in den Haag gegeven werd.

Daar intusschen de H. Stoel een bewijs wilde geven van de inschikkelijkheid, die denzelven altijd eigen is, wanneer de omstandigheden er zich niet tegen verzetten, bleef hij niet in gebreke, officieus aan het Koninklijk ministerie de verlangde nadere mededeeling te doen.

Daarenboven is de H. S. in het bezit van stellige bescheiden (documents), waaruit blijkt, dat die mededeeling werkelijk gedaan is aan verscheidene leden van het ministerie, hetwelk kort daarna aftrad, en dat men zich in die omstandigheid heeft kunnen verzekeren, dat de oprigting der vijf bisschoppelijke zetels niet den minsten tegenstand te duchten had.

Na de blootlegging van deze feiten kan de H. S. onmogelijk eenigen grond vinden voor de klagen en verklaringen, in den bovengenoemden ministeriëlen brief vervat; want het blijkt, dat de Heilige Stoel heeft aangewend, al wat vereischt werd, opdat de koninklijke regering der Nederlanden vooraf en genoegzaam zou ingelicht zijn over deszelfs bedoelingen.

Het is daarenboven moeilijk te begrijpen hoe de openbaarheid, aan de Pauselijke allocutie van 7 Maart gegeven, verwondering bij genoemde regering heeft kunnen verwekken. En inderdaad, hoewel de allocutien van Z. H. in de consistorien zeer dikwijls loopen over zaken, die binnen den kring van de heilige congregatie blijven, is het echter ook waar, dat de openbare voorvallen, welke met de algemeene belangen der kerk in verband staan, gewoonlijk onder die zaken niet begrepen zijn, en daarom worden die pausselijke allocutien, welke bestemd zijn om die gebeurtenissen aan te kondigen, door middel van de openbare drukpers verspreid. Het zou ook overbodig en te langwielig zijn hier voorbeelden aan te halen, wegens de verschillende tijdstippen van zoodanige verspreiding.

Overigens schijnt de allocutie van 7 Maart volstrekt geene gegronde bekommering aan de koninklijke regering te kunnen verwekken, het zij dat men ze beschouwe naar hare openbaarheid of haren inhoud.

Die wijze regering heeft toch niet willen drukken op de benamingen, hier gebruikt, om het Koninkrijk der Nederlanden aan te duiden; de ondergeteekende is dan ook van gevoelen, dat zulk een incident de moeite niet waardig is hier bijzonder te worden toegelicht; want men kan niet onderstellen, dat men hier de ware benaming van dat koninkrijk niet zou kennen, en daarenboven weet men, dat bij het overbrengen van woorden en namen van de eene taal in eene andere, het soms voegzaam is zijne toevlugt te nemen tot omschrijving, om des te beter de waardigheid der uitdrukkingen te behouden, waartoe eene letterlijke vertaling niet altijd het geschikte middel is.

In dezelfde nota laat men sterker uitkomen en zelfs protesteert men tegen zekere geschiedkundige herinnering, die in de allocutie gevonden wordt, waar herinnerd wordt aan de vijandelijkheid, aan welke, in vroegere tijden, de Katholieke godsdienst ten doel stond in de landen, waar nu de bisschoppelijke hiërarchie is hersteld geworden. Echter wijst het pausselijk stuk slechts ter loops aan, hetgeen men ruimschoots voorgesteld vindt in de geschriften van geschiedschrijvers, niet alleen Katholieke, maar zelfs Protestant-sche, die zich er op toelieden, om onpartijdig de ware toedragt der gebeurtenissen te verhalen.

En, men veroorlove den ondergeteekende, hier te doen opmerken, dat als de koninklijke regering naauwkeuriger den tekst der pausselijke allocutie zal hebben gadeslagen, zij alle reden zal vinden om den smartelijken indruk te doen vervallen, welken zij in den aanvang door dit stuk heeft gekregen. Zij zal er inderdaad en zeer sterk uitgedrukt de regelmatig vergelijking lezen tusschen de rampen, waarmede vroeger de Katholijken in die landen te worstelen hadden en den beteren staat van zaken, die hun in latere tijden te beurt viel, en vooral in de tegenwoordige dagen, dank zij de welwillende stemming ten hunnen opzichte bij den regerenden Vorst en ook de billijkheid en den verlich-

ten geest van hen, die hem in de regering van zijne Staten ondersteunen.

Daar nu de vestiging van de Katholieke hiërarchie in het Koninkrijk der Nederlanden een natuurlijk gevolg is van het goed regt, dat de Grondwet van het Koninkrijk aan de Katholijken waarborgt, van het goed regt, zoo plegtig erkend en verklaard door de koninklijke regering in het bovengenoemde ministeriële stuk, zoo kan de H. Stoel niet inzien, wat ooit aanleiding zou kunnen geven tot een opletend en gemoedelijk onderzoek, waarop U. E. zinspeelt in zijne nota; een onderzoek, dat ten doel zou hebben de vraag: in welke betrekking de vestiging der hiërarchie met de bepalingen der Ned. Grondwet staat? Heeft men echter besloten zoodanig onderzoek gemoedelijk te volbrengen, zoo als men zegt voornemens te zijn, dan is het buiten twiifel dat eene regering, die gewoonlijk voor geene andere in wijsheid en regtschapenheid wijkt, aan hare vroeger gedane formele verklaringen getrouw blijven en zij, wanneer het eene wettig gevestigde en volbragte daad geldt, volmondig erkennen zal, dat men redelijkerwijze op die daad niet kan terugkomen met oogmerk om er het wezen en de vormen van te wijzigen, die er zoo innig aan verbonden zijn.

Daarenboven zal het gouvernement zelf, in zijn helder en scherpzinnig oordeel, zich niet kunnen ontveinzen, dat men in het gegeven geval zich niet zal kunnen gronden op eenige uitzondering, daardoor alleen dat de wetten geene uitdrukkelijke melding maken van de regeling van Kerken; want dit regt vindt men voldoende uitgedrukt, zoowel voor de Katholijken als voor de andere gezindten, in het beginsel door de wetten des lands aangenomen, en daardoor, dat die wetten voor iedere godsdienstige vereeniging de vrijheid waarborgen, om zich zoodanige regeling te geven als haar voegt. En om dit bewijs meer te doen uitkomen, is het van belang hier woordelijk aan te halen de gevolgtrekking, die men in dit opzigt met grond uit de meermalen aangehaalde ministeriële nota afleiden kan. Na gezegd te hebben, dat « volgens de beginselen van de Grondwet des koninkrijks het aan iedere godsdienstige vereeniging vrijstaat, zich die organisatie te geven als haar voegt » leidt men daaruit af: « bij gevolg is er van die zijde niets, dat « zich verzet tegen de vrije regeling der Katholieke kerk in « de Nederlanden door den H. S. » Deze gevolgtrekking komt zeer goed te pas, in het tegenwoordige concrete geval, het geopenbaarde voornemen van den H. S., om de bisschoppelijke hiërarchie voor de Katholijken der Nederlanden te regelen. Ook zou men zich niet kunnen voorstellen, dat bij de regelmatige vormen, die de Katholieke kerk in dit rijk, krachtens haar erkend goed regt, weder inneemt, ooit het gevaar zou kunnen ontstaan van eenigen invloed, die minder gunstig voor de openbare orde zou kunnen zijn. En inderdaad is het van den eenen kant wereldkundig, dat uit godsdienstpligt de Katholijken gehouden zijn de wettig aangestelde overheid te eerbiedigen, terwijl van den anderen kant de herstelling van hunne hiërarchie aan de niet-Katholijken geen nadeel kan toebrengen, waarvoor zij met reden zouden kunnen beducht zijn.

Om meer kracht aan het hier aangevoerde bij te zetten, is het noodig te doen opmerken, zonder vrees dat men de waarheid te kort doe, dat de bewuste zaak ten slotte nederkomt alleen op eene wijze van bestuur die meer in overeenstemming zou zijn met de geestelijke hulp der Katholijken en te gelijker tijd meer geschikt voor de beschaafde natien, zonder de minste verandering te weeg te brengen, die de rust van hen zou kunnen storen, die eene andere godsdienst belijden. De herders der Katholijken zijn meerendeels dezelfde, die tot hertoe reeds met de bisschoppelijke waardigheid bekleed waren, en hetzelfde herderlijke ambt, ofschoon onder eene andere benaming, hebben uitgeoefend. Verder zijn de beschikkingen, die de H. S. nopens die zaak genomen heeft, in het algemeen met zulk eene voorzigtigheid en voorzorg geregeld, dat zij strekken, om elk voorwendsel tot laakbare bewegingen te voorkomen. Men kan dus gelooven, en de H. S. houdt er zich van overtuigd, dat de kreten, die men in de tegenwoordige omstandigheden heeft gehoord, van niet de minste kracht kunnen zijn, om het vertrouwen der Katholijken te verminderen in de vaderlijke bescherming van den grootmoedigen vorst en van zijn gouvernement, en in zijne regtschapenheid zeker niet zou nalaten, aan dit geestes zijner getrouwe onderdanen dien overeenstemmenden waarborg van de minzame genegenheid te doen ondervinden, waarmede zij gewoon zijn, hen te beschouwen.

Hier meent de ondergeteekende niet met afwijgen te kunnen voorbijgaan die zinsnede in de nota, waar gesproken wordt van een onderzoek, dat men zou willen instellen, ten opzichte van de voornemde gebeurtenis, en voegt

men er bij, dat men in zulk eene omstandigheid ook te onderzoeken zal hebben, of alles wat betreft het in werking brengen en het behoud van de vrijheid die gewaarborgd wordt door de Grondwet aan alle godsdienstige gezindten, — of dat alles aanleiding kan geven tot vragen, verschillend van die, welke in dat rijk moeten behandeld worden, en welke door de lands-overheden moeten beslist worden, zonder dat men dulden kan, dat eenig vorst of vreemde overheid zich daarin mengt of tusschen beiden komt.

Het gevoelen, dat de ondergeteekende heeft van de wijsheid van gezegd gouvernement, veroorlooft hem niet, te gelooven, dat men door de aangehaalde uitdrukkingen, zou willen doen verstaan, dat de Paus zich zou willen inlaten met binnenlandsche zaken, die het bestuur van den Nederlandschen Staat aangaan. Echter kan het niet ondienstig zijn, wel te doen opmerken, dat het niet in den geest van den H. S. opkomt, zich zoo iets aan te matigen. De H. S. erkent en eerbiedigt de onafhankelijkheid der gouvernementen. Daar de Grondwet overigens bevestigd, en de ministeriële nota van 24 Maart 1852 verklaard heeft, dat het der Kath. Kerk van de Nederlanden vrij stond, zich te regelen naar de haar eigene attributen, is het ook natuurlijk, dat zij zich geregeld heeft ingevoelt de kerkelijke wetten, en dat zij, een deel uitmakende van de algemeene Kerk, en dus met haar een algemeen opperhoofd hebbende in den Roomschen kerkvoogd, krachtens den voorrang, die hem toekomt, is het natuurlijk, zeggen wij, dat zij van dien kerkvoogd in de godsdienstige aangelegenheden afhangt.

Verder overgaande tot de twee vragen, uitgedrukt aan het einde der nota, moet de ondergeteekende U doen opmerken, betrekkelijk het eerste punt, dat, onder de zorgen, die den bisschoppen opgelegd zijn, volgens den vorm van den eed, dien het Roomsche ritueel hun in het algemeen voorschrijft, er een is, die in het eerst eenige bezorgdheid zou kunnen doen ontstaan bij een gouvernement van eenen Staat waar onderscheidene godsdiensten zijn. Maar dit moet hier niet worden uitgelegd in de strikte beteekenis der woorden, want het bevel, waarvan men hier wil spreken, komt eigenlijk neder op de verplichting der bisschoppen, te waken voor de onschendbaarheid der heilige leeringen, ten einde door waarschuwingen en andere zedelijke middelen, eigen aan hunne bisschoppelijke bediening, de verleiding te verhinderen, die zou kunnen indringen onder de geloovigen, aan het herderlijk bestuur der bisschoppen toevertrouwd. Daar overigens de H. S. de gewoonte heeft, de zaken zoo veel mogelijk naar de omstandigheden van plaats en tijd te regelen, heeft hij reeds besloten, om in den bewusten vorm, met betrekking tot verschillende Staten, die wijzigingen in te voeren, welke met de verschillende stelling der gewijde herders zou kunnen overeenkomen. Daarom is de ondergeteekende in staat, aan U. Exc. te verklaren, dat, wat de bisschoppen der herstelde kerken in het koninkrijk der Nederlanden betreft, men den vorm zal vaststellen, gewijzigd juist in dat gedeelte, dat U. E. op het oog heeft.

Aangaande het andere punt gelooft de ondergeteekende, dat men gevoelig uit hetgeen vooraf gaat, kan afleiden in welke moeilijkheid de H. S. zich zou bevinden, indien hij moest toegeven aan veranderingen in de bisschoppelijke hiërarchie, die reeds op eenige plaatsen van het rijk gevestigd is.

U. E. heeft reeds nu zulke ontwerpen aangegeven, door ze in het bijzonder toe te passen op het geval van eene wettelijke vestiging van eenen aartsbisschoppelijken zetel in de stad Utrecht en eenen bisschoppelijken te Haarlem; gedachtig aan de gevolgen, die daaruit zouden kunnen voortkomen door de gevoeligheid der niet-Katholijken, die in deze steden de meerderheid der bevolking uitmaken.

Intusschen, na te hebben vastgesteld en zonder eenige beperking te hebben erkend dat de Katholieken de vrijheid hebben, zich eene regeling te geven, zoo als het hun voegt voor hunne godsdienstige gezindte, is het natuurlijk, dat deze regeling hare uitwerking hebbe op dezelfde plaatsen, waar vroeger de bisschoppelijke zetels reeds gevestigd waren. En daarenboven, zoo als men het reeds heeft opgemerkt, kan er nimmer voor hen, die van verschillende godsdienst zijn, eenigerlei hindernis voortvloeijen uit de regeling van de Katholieke Kerk in die landen, waar zij zich bevinden; want het onderhavige geval bevat geen element, in staat, om, in welk opzigt ook, den toestand, waarin zij zich ten gevolge van 's lands wetten, ten opzichte hunner godsdienstige betrekkingen alreeds bevinden, te veranderen.

Overigens is het oirbaar, nog te doen opmerken, dat, daar de H. S. wel in overweging heeft genomen den aard van het land, door bevolkingen van verschillende godsdienst bewoond, van den beginne af zorg heeft gedragen, aan de vijf Bisschoppen instructien te doen toekomen, die de voorzigtigheid scheen voor te schrijven. Aldus en voor hetgeen bijzonder de verblijfplaatsen betreft, gaf de H. S. volmagt aan zoodanigen Bisschop, in geval het nuttiger zou zijn, uit voorzigtigheid zijn verblijf voorloopig elders te vestigen, en niet in den hoofdzetel van zijn Bisdom, hetgeen inderdaad met de eerste der beide bovengenoemde steden plaats had. Zijne Majesteit de Koning en zijn gouvernement zullen zonder twijfel in deze behoedzame beschikkingen een duidelijk bewijs erkennen, dat de Heilige Vader er belang in stelt, hunne geëerbiedigde wenschen niet alleen zooveel hij kan te ondersteunen, maar die zelfs te voorkomen.

U. E. verzoekende de blootlegging van gronden vervat in de tegenwoordige nota, ter kennis van Zijn Doorluchtig Gouvernement te brengen, herinnert de ondergeteekende met genoegen de gevoelens van zijne hooge achting.

(Get.) G. Card. ANTONELLI.

De *Morgenster* No. 55 vindt, dat de Regering zich op het rechte standpunt heeft geplaatst, door de zaak als eene aangelegenheid te beschouwen van eenen *onafhankelijken staat*, en dus nergens van *overeenkomsten* met een vreemd hof gewaagt.

De *Morgenster* zou dus ook niet zijn geweest vóór het concordaat van 1827?

Voorzeker de te nietdoening daarvan hebben toegejuicht?

Maar zou zij ook den Minister voor de zaken der R. C. eeredienst naar Rome hebben gezonden?

Art. 1, 2 en 6 van de wet van bevrediging en gelijke bescherming zouden, zoo zij in handen van een ietwets *anticonservatief* minister kwamen, voor de Hervormde kerk knellende ketenen zijn.

„In een normalen toestand zou de regering acht geven op het criterium van de kerk, op de leer, de belijdenis.

„De Regering zou bijv. geene leeraren der kerk zien in hen die zich beijveren in het bestrijden van haar leer.“ 1)

„Daarom is het niet ongepast te doen zien, dat, indien er nog eenig kerkelijk opzigt en tucht uitgeoefend werd, haar leer (de Groninger school) in de Hervormde kerk niet zou kunnen worden geduld.“ 2)

1) GROEN, Bijblad 27 November 1852, bl. 224.

2) GROEN, Aan de Hervormde Gemeente, bl. 3.

Dezer dagen zag een, in vele opzigten merkwaardig geschrift het licht: *„Het anti-revolutionnaire Staatsregt van Mr. Groen van Prinsterer, ontvouwd en beoordeeld door Dr. R. FRUIN.“*

Wij zijn voornemens, aan dit geschrift eerlang eene opzettelijke beschouwing te wijden. Inmiddels wenschen wij het in veler handen, omdat het, in helderheid van betoogtrant, zoo gunstig afstekende bij de duistere, *„eigenaardige“* leeringen der anti-revolutionnaires, uitmuntend geschikt is, om velen, omtrent die leeringen de oogen te openen.

Voor heden bepalen wij ons tot het volgende citaat:

„Volgens artikel 36 der Nederlandsche Geloofsbelijdenis“ is het „het ambt der overheid: om te weren en uit te roeijen alle afgoderij en valsche godsdienst, om het rijk des Antichrists te gronde te werpen.“ Daartoe dienden onder de republiek de plakaten, zoo als die van 1588, „tegen de Pauselijke afgoderij“, geoeffend tot groot schandaal van alle vrome ingezetenen, doordien Gods Heilige naam daardoor ooterd, de Christelijke religie verhinderd en de gemeenterust verstoord wordt.“ (Geschiedenis des Vaderlands, bl. 218.) Zoo komt de overheid er toe, om eene godsdienst, die voor duizenden landgenooten de alleen zaligmakende is, als afgoderij te brandmerken en te bannen, om geene zegen te geven aan de zegenloze zeten.“ Het is, God dank! bij zulke plakaten gebleven, en de leer is niet tot volle toepassing gebragt. Want, aan de leer getrouw, komt men noodzakelijk tot al de gruwelen der inquisitie. Zie op de Hervormers zelven. „Het is de tijd van het zwaard en van den toorn (zegt Luther tijdens den boerenkrijg) en niet van de genade. Met bloedvergieten kan thans de Vorst den hemel verdienen, zoo als anders met bidden.“ — „Daar het vast staat, dat de wederdoopers een duivelsche secte zijn (zegt Melancthon), zijn zij niet langer te dulden, en daarom moeten de partij-hoofden, in de verschillende plaatsen, met de uiterste gestrengheid gestraft worden.“ En Calvijn — hoe consequent is hij, helaas! aan die goddelooze leering geweest! Een afvalligen van het Christendom, zoo als hij afvallig was van de bestaande Kerk, heeft hij op den brandstapel doen omkomen, en, tot overmaat van schande, Melancthon heeft het toegejuicht.

„Het behoef wel niet gezegd, dat een diergelijke uitroeping der afgoderij, en ter nederwerping van het rijk des Antichrists, ook aan Groen niet behagen zou. Hij verklaart het artikel der Geloofsbelijdenis zoo, dat de overheid door wettige middelen, „door bestraffing van hetgeen Godlasterlijk is,“ maar „vooral door Christelijk liefdebetoon,“ gehouden was de valsche Godsdienst tegen te gaan. (Geschiedenis des Vaderlands, bl. 93).

„Die verklaring brengt mij op een onderwerp, dat ons land in den laatsten tijd in beroering gebragt heeft: op den bisschoppelijken eed. Daarin komt de zinsuade voor: „Ketteren en Scheurmakers en oproerigen tegen onze Heer, of zijne opvolgers zal ik naar mijn vermogen vervolgen en bestraffen.“ De strekking van deze belofte is ongeveer dezelfde als die van den eisch van art. 36 der Nederlandsche Belijdenis: alleen daarin is verschil, dat de laatste van ketterij, de eerste van ketteren spreekt. Maar zoolang het onmogelijk blijft de ketterij uit te roeijen en de ketteren ongedeerd te laten, het rijk des Antichrists te gronde te werpen, en zijne onderdanen te ontzien, zoolang zal het verschil slechts de bewoording en niet de bedoeling betreffen. Is de Remonstrantische ketterij bestreden zonder vervolging der Remonstranten? En is zij door zoo matige vervolging uitgeroeid? Dus uitroeping van valsche godsdienst, zonder bemoeijelijking van hare belijders, is een herschenschim. Maar het is mij eigenlijk niet om den eed te doen, maar om zijne officieele verklaring. Even als Groen het artikel der geloofsbelijdenis door zijne vrije en vergoelijkende verklaring weg geredeneerd heeft, zoo wordt de eed van den Bisschop door de pauselijke uitlegging geheel onschadelijk gemaakt. „De vervolging (heet het daar) en bestraffing der ketteren, waartoe de Bisschoppen verplicht zijn, „moet verstaan worden betrekking te hebben op hunne zorgvuldigheid en pogingen, om de ketteren van hunne dwaling te overtuigen en hunne verzoening met de Katholieke Kerk te verwerven.“ (Geschiedenis des Vaderlands, bl. 144.) Ik zie niet hoe de anti-revolutionairen, die met de Nederlandsche geloofsbelijdenis en den zin van art. 36, volgens Groen's opvatting, bekend moeten geweest zijn, zich geërgerd hebben aan den bisschopsseed, die minder hevig, en even geruststellend verklaard was, op officieeler wijs zelfs dan Groen het de Geloofsbelijdenis heeft kunnen doen.“

De *Arnhemse Courant* heeft hare zesde beschouwing geleverd over de voorgedragen wet tot regeling van het toezicht op de onderscheidene kerkgenootschappen. Wij lezen daarin het volgende, opmerkelijke betoog:

„Het ontwerp bedoelt meer, bedoelt iets anders dan het zegt. Het heeft, nevens den uitgedrukten, eenen geheimen zin. In elke zijner bepalingen straalt de, nergens erkende, strekking door, dat dit ontwerp bepaaldelijk moet zijn en uitsluitend aangewend worden als een wapen tegen het katholijk kerkgenootschap. Het ontwerp is om te voldoen aan de protestantsche beweging om het grootste deel te bevredigen, om, — gelijk de trouwrede uitdrukkelijk en zeer rondborstig erkent — aan „duizenden beminde onderdanen, geschokt in hun nationaal gevoel en verontrust over hunne teederste belangen, voorziening te verschaffen tegen het voorwerp hunner bekommring,“ dat is, tegen de bisschoppelijke inrigting van het katholijk kerkgenootschap hier te lande. Het ministerie DONKER-VAN HALL kon niet, zonder zich in openbare tegenspraak met de Grondwet te stellen, zonder onloochenbare schennis van het gebod der Grondwet van „volkomene vrijheid van belijdenis voor ieder“ en „gelijke bescherming aan alle kerkgenootschappen,“ voorstellen een ontwerp regelende het toezigt op het Roomsche-Katholieke kerkgenootschap. Het moest voorstellen: toezigt op de onderscheidene kerkgenootschappen. Maar stilzwijgend wordt verstaan, dat de aanleiding, de reden, het doel van dit ontwerp is en blijft, aan de „geschokte“ en „verontruste“ onderdanen, voorziening te geven tegen het voorwerp hunner bekommring, dat is, tegen de organisatie der Roomsche kerk.

„De ongrondwettigheid en het inconstitutienele van dit standpunt, waarvan het ontwerp uitgaat, — een standpunt dat gemakkelijk tot grondslag zou kunnen dienen van het oprigten eener heerschende Staatskerk — zullen wij wel niet behoeven te ontvouwen. Maar het is noodig op een ander gevaar te wijzen. De geheime, de stilzwijgend aangenomen zin van het ontwerp gaat in de wet niet over. Eenmaal als wet afgekondigd zijnde, gelden deze bepalingen, die de vrijheid van kerkelijk bestaan vernietigen, en de huishoudelijke autonomie der kerkgenootschappen afbreken, voor alle kerkgenootschappen. Dit wapen, thans bijzonderlijk bestemd en gewend tegen het katholijk kerkgenootschap, kan evenzeer gekeerd worden tegen elk ander. Het gevaar, dat een onverdraagzaam of overheerschend gouvernement, door zijne inmengingen, tusschenkomsten, afkeuringen, beoordeelingen en medewerkingen, alle kerkregtelijk gezag aan zich trekt, bedreigt de protestantsche kerkgenootschappen niet minder dan de onprotestantsche. Uit dit ontwerp kan eene, jegens een of ander kerkgenootschap kwalijk gezinde Regering, middelen putten, het nooit tot stand te laten komen, en, in strijd met art. 167 der Grondwet, dat onvoorwaardelijk „alle openbare godsdienstoefening binnen gebouwen en besloten plaatsen toelaat, elke godsdienstoefening, die haar niet behaagd, onmogelijk te maken. Om de voorziening tegen het „voorwerp van bekommring“ te erlangen, moet men de eigene vrijheid ten offer brengen. Om het zelfstandig, het autonoom bestaan van het katholijk kerkgenootschap te breken, moet men aannemen, dat geen kerkgenootschap zelfstandigheid of autonomie kan of mag hebben; dat alle kerkgenootschappen gelijk zijn door gelijke onderworpenheid aan het Staatsgezag; dat; ook in kerkelijke aangelegenheden, het Gouvernement een officieel oppergezag uitoefent.

„Dit kan geene vertegenwoordiging, die de Grondwet eerlijk en trouw wil handhaven, toelaten. En op deze klip moeten alle dergelijke wettelijke regelingen schipbreuk lijden, wanneer zij ten minste iets meer inhouden, dan paraphrasen van het zesde hoofdstuk der Grondwet. Alle inmenging, tusschenkomst, medewerking in het kerkelijk huishouden is miskenning en verkrachting van het grondwettig beginsel der zelfregeling, en van de gemeenregtelijke repressie der magtsoverschrijdingen. Dit stelsel, dat het ontwerp in de plaats stelt, opent daarenboven eene wijde deur voor talloze misbruiken en oneenigheden tusschen het Staatsgezag en het kerkgenootschappelijk gezag. Dat gezag van inmenging, van tusschenkomst, van medewerking, dat de Regering zich aanmatig, is niet eens door regels, in het ontwerp opgenomen, afgebakend en op wettelijke gronden georganiseerd. Het is een gezag van willekeur, een gezag dat, naar mate der omstandigheden en der wisselende inzigten en indrukken, door opvolgende besturen geheel uiteenlopend kan beoordeeld, opgevat en toegepast worden. Het vestigt regelloosheid voor de Regering en ontnemt alle rechtszekerheid aan de kerkgenootschappen.“

Buitenland.

FRANKRIJK.

De reis van H. H. MM. naar het Zuiden des lands schijnt voortgang te zullen hebben.

Men verzekert dat de Keizerin zich in gezegende omstandigheden bevindt.

ZWITSERLAND.

Men berigt, hoewel nog maar bij geruchte, dat het geschil met Oostenrijk vereffend is. In het verslag deswege, in den Bondsraad uitgebragt, heerscht althans eene zeer kalme en hartstogtelooze taal.

TURKIJE.

Al het belang van de Oostersche zaak ligt heden in een staatsstuk, dat van de Fransche regering is uitgegaan. Het is het antwoord van de regering op de tweede circulaire van den graaf van Nesselrode. Dit antwoord is mede in den vorm van eene circulaire aan de Fransche gezanten bij de vreemde hoven vervat. Over het algemeen heerscht daarin eene groote vastheid, en zelfs eene strengheid van toon, welke men bij de jongste vredelievende verzekeringen in al de dagbladen niet verwachtte. Intusschen wordt dit door eene slotverklaring verzacht.

In deze circulaire betreurt de minister het, dat Rusland eene houding heeft aangenomen, die den uitslag der onderhandelingen meer onzeker maakt, juist op het tijdstip, dat de mogendheden al het mogelijke deden om de bestaande geschillen in der minne bij te leggen. Het heeft dan ook aanvankelijk niet in de bedoeling van Frankrijk en Engeland gelegen, om hunne vloten de havens der Middell. zee te doen verlaten, maar zij wierden daartoe genoodzaakt, vermits Rusland bepaald verklaarde, dat het zijne bedoeling was, om de Donau-Vorstendommen te bezetten. Op zich zelf genomen is in de aanwezigheid dier vloten in de Turksche wateren geene schending der tractaten gelegen. De bezetting der Donau-Vorstendommen door Rusland daarentegen is eene erkende schending der tractaten waarna de verschijning der Fransch-Engelsche eskaders in de Dardanellen, niet meer in strijd kan zijn met het tractaat van 1841. Alhoewel dit gevoelen op den voorgrond geplaatst wordt, sluit het niet uit, wordt eindelijk gezegd, dat men alsnog de middelen zoekt, om tot eene minnelijke schikking te geraken.

De voornaamste zinsneden laten wij hier volgen:

„In 1848 (zegt de heer Drouyn de Lhuys), toen die vorstendommen door de Russen bezet werden, waren zij aan revolutionaire beroerten ten prooi, welke te gelijk hunne veiligheid, die van het soeverein gezag en die van de beschermende magt bedreigden. De overeenkomst van Balta-Liman heeft eindelijk aangenomen dat, indien dergelijke gebeurtenissen in een zeventienjarig tijdperk voorvielen, Rusland en Turkije gezamenlijk de meest geschikte maatregelen zouden nemen om de orde te herstellen.

„Worden nu de regten van Moldavie en Wallachije bedreigd? Zijn er revolutionaire woelingen op hun grondgebied uitgebroken? De feiten spreken zelve, dat er, voor het oogenblik, geene zake kan zijn van de toepassing noch van het traktaat van Adrianopel noch van de overeenkomst van Balta-Liman.

„Met welk regt zijn de Russen dan de Pruth overgetrokken? Met welk ander, dan door het regt van den oorlog, waarvan men, ik erken het, den waren naam niet durft uitspreken, maar die voortvloeit uit een nieuw regt, dat vruchtbaar in verderfelijke gevolgen zou zijn, dat men verwonderd is voor de eerste maal te zien uitoefenen door eene mogendheid, welke in zoo hooge mate Europa's orde behoudt als Rusland, en dat tot niets minder zou voeren, dan tot de verdrukking in vollen vrede van de zwakkere Staten de sterkeren, hunne naburen.

„Het algemeen belang der wereld kant zich tegen de aanneming van zulk eene leer aan, en de Porte in 't bijzonder, heeft het onbetwistbaar regt eene oorlogsdaad te zien in de overheering van twee landschappen, welke, wat hun bijzondere inrigting ook zij, een integreerend deel van haar rijk uitmaken; zij zou dus, evenmin als de mogendheden, die tot haren bijstand zouden opkomen, het verdrag van 13 Julij 1841 schenden, indien het de zeestraten van de Dardanellen en den Bosphorus voor de eskaders van Frankrijk en Engeland open zou verklaren. De meening van Zijne Keizerlijke Majesteit is op dit punt van eenen bepaalden aard, en ofschoon die, mijns inziens, niet uitsluit dat er een afdoend middel van verzoening tussehen Rusland en Turkije worde opgespoord, heb ik den generaal Castelbaac, uitgenoodigd onze zienswijze aan den graaf van Nesselrode te doen kennen en hem deze depêche mede te deelen. Ik magtig u ook om er evenzeer een afschrift van meê te deelen aan den heer

„Ontvang, enz.”

Men gist dat de Fransche regering ook harerzijds de Oostersche zaak door een stuk heeft willen besluiten, dat eenigzins krachtig luidt, doch niettemin de vredelievende bedoelingen doet uitkomen, wat de regeling van de hoofdzaak betreft. Het schijnt echter (merkt eene correspondentie op) tijd, dat de wisseling van soortgelijke nota's tussehen de groote mogendheden over deze zaak ophoude, wif zij niet ten slotte tot moeilijkheden van ernstigen aard aanleiding geven.

In Engeland bestaat duidelijk dezelfde geest. Dit blijkt onder anderen uit een verloop in den *Times*, van den 17 dezer.

Daarin wordt weder op den voorgrond gesteld, dat de geschiedenis der jongste dertig jaren getoond heeft, dat de groote mogendheden vast besloten hebben, dat noch Rusland, noch eenige andere staat hoegenaamd,

de Turksche zaak tot eigen voordeel zou beslissen, of zonder medewerking van het overige Europa. Het blad betoogt wijders, dat de Westersche mogendheden met de meeste behoedzaamheid en nadruk tevens gehandeld hebben; dat de bezetting der vorstendommen blijkbaar met geheel andere bedoelingen is geschied dan de komst der vereenigde vloten in de baai van Besika, voor het overige wil het blad zich onthouden, de juiste voorstellen, van het Westen tot schikking gedaan, op te geven, om den loop der onderhandelingen niet te belemmeren maar het hecht geen geloof aan hetgeen nopens het plan tot teekening der door Rusland voorgedragen nota door de Porte en het teekenen eener tegenverklaring door Rusland gezegd is, (zie ons vorig n°). Dit zou geen voldoende waarborg voor de toekomst opleveren, en daardoor zou de zaak, in plaats van blijvend geregeld te worden, gestadig kunnen opkomen; hetgeen alleziens strijdig met de behoeften van den algemeenen vrede zou zijn.

Berigten uit Smirna houden in, dat de bevelhebber van den Amerikaanschen korvet aan den bevelhebber der Oostenrijksche brik, in de zaak van den gevangen genomen Marin Costa vier uren gelaten had, om deze uit te leveren. In afwachting van de door de Oostenrijksche en Amerikaansche gezanten te Konstantinopel te nemen besluiten, heeft de Oostenrijksche bevelhebber daarop (zoo als reeds gemeld is) besloten, den gevangene aan den Franschen consul over te leveren. Martin Costa werd, toen hij daarna te Smirna aan wal stapte, als in zegetogt ingehaald, terwijl des avonds eene serenade gebragt werd aan den bevelhebber van den Amerikaansche korvet.

Het aantal Russische troepen in de Donau-vorstendommen bedraagt thans 50,000 man.

Uit Konstantinopel zelve meldt men dat de crisis, welke men aldaar, na de bezetting van de Vorstendommen door de Russen, verwacht had, te boven is gekomen, dank zij de houding van de vertegenwoordigers der Westersche mogendheden en den Sultan.

JONISCHE EILANDEN.

Uit Korfu heeft men tijding, dat aldaar onlusten waren uitgebroken, die door uitgewekenen waren aangestookt. Een Engelschman had daarbij het leven verloren. De uitgewekenen waren het eiland uigezet; de moordenaars gevat en dadelijk ter dood gebragt.

Binnenland.

Staten-Generaal.

De in de zitting der Tweede Kamer van 15 Julij jl. ingekomen, 168 verzoekschriften, houdende bezwaren tegen het voorgedragene wets-ontwerp tot regeling van het toezigt op de onderscheidene kerkgenootschappen, zijn de volgende: van J. J. Siegfried, deken van Delfland en pastoor te 's Gravenhage,

A. F. Ranshuijser, pastoor te Gouda.
E. A. van der Haagen, pastoor te Soeterwoude,
J. C. F. de Mol, landdeken en pastoor te Sassenheim,
B. Hofman, landdeken van Amstelland en pastoor te Amsterdam,

J. M. Beltman, R. K. deken en pastoor te Deventer,
W. de Reer, pastoor te Eemnes en deken,
A. C. Quant, deken van Rhijnland en pastoor te Leijden,
en A. A. Tomas, deken van Zeeland en pastoor te 's Heerenbroek, gezamenlijk met andere dienstdoende R. K. geestelijken;

uit *Noord-Brabant*: van R. K. ingezetenen van 's Hertogenbosch, Boxmeer, Helmond, Zevenbergen, Ravestein, Loon op Zand, Kaatsheuvel, Macharen, Megen, Alphen, Riel, Berkel en Enschoot, Goirle, Oudheusden c. a., Best, Schayk, Rijkevoort, Drunen, Uilekoten, Berchem, Vierlingsbeek, Dieden, Drunen enz., Wanooy, St.-Hubert, Stiphout, Sambek, Beers, Mil, Haps, Beugen, Haren, Oijen, Beerslo, Gemert, Chaam, Deurne, Mierlo, Aarle-Rixtel, Haarsteeg, Strijp, Tongelre, Rijen, Asten, Someren, Waspik, Grootzundert, Kleinzundert, Dennenburg, Deursen bij Ravestein, Escharen, Oploo, St. Antonius, Ledacker, Cromvoirt, Boekel, Beek en Donk, Stratum, Hapert, Reek, Dinteloord en Princeland, Kruisland, Baardwijk, Hoogeloon, Gilze, Geldrop, Nunen, Lierop en Etten;

uit *Gelderland*: van R. K. ingezetenen van Arnhem, Zutphen, van J. van Lamsweerde en anderen, van Zutphen, ingezetenen van Tiel, Harderwijk, R. K. ingezetenen van Borkulo, Wijk bij Duurstede, Vorden, Leeuwen, Baak, Maasbommel, Terborgh, Velp, Doonenburg en Gent, Dreumel, Huissen, Altforst, Alphen, Wamel, Brummen, Zaltbommel, Overasselt, Westervoort, Wehl, Silvolde, Herwen en Aerd, Lichtenvoorde, Zieuwert onder Lichtenvoorde, Rossum en Ammerzoden;

uit *Zuid-Holland*: van J. B. H. Schmier en andere ingezetenen, P. P. Dieken en andere ingezetenen, jhr. P. E. M. van Bommel en andere ingezetenen, allen van Leijden; van ingezetenen van Brielle, Schoonhoven, Vlaardingen, Maassluis, Veur en Leydschendam, Schipluiden, Loosduinen, Pijnaacker, Voorhout, Zevenhoven, Rhijnsaterwoude,

Nootdorp, Voorburg, Alphen, Bodegraven en Zwammerdam, Stompwijk, Woerden, Soetermeer en Zegwaart, Noordwijk, Warmond, Soeterwoude en Maasland;

uit *Noord-Holland*: van ingezetenen van Weesp, Edam, Monnikendam, Heilo, Ankeveen, Laren, Hilversum, Scheoten, Diemen en Watergraafsmeer;

uit *Utrecht*: van ingezetenen van Teckop, Kockengen, Maarssen, Maarsseveen enz., Kabauw, Jaarsvelt enz., Schalkwijk, Eemnes en Soest;

uit *Zeeland*; van ingezetenen van Middelburg;

uit *Overijssel*: van R. K. ingezetenen van Kampen, Oldenzaal, Almelo, Tubbergen, Recatum, Hertme (gemeente Borne), Geesteren, Lutten (ambt Hardenberg), Hengelo, Vasse, Albergen, Saarveld, Ootmarssum, Weerselo, Losser, Denekamp, Borne en Bornebroek;

van E. A. Geerdink, R. K. pastoor en andere R. K., te . . . van T. van Lijtelaar, R. K. pastoor en andere R. K., te . . .

voorts een adres van de Synodale Commissie der Evangelisch-Luthersche kerk, houdende beschouwingen over de voorgedragene wet tot regeling van het toezigt op de kerkgenootschappen, en een adres van J. H. de Vries, R. K. pastoor bij de Bisschoppelijk Kleresz, houdende klagten over de jongste regeling der bisschoppelijke hiërarchie in Nederland.

Blijkens het voorloopig verslag der Tweede Kamer over het ontwerp van wet tot wijziging van de regten op den invoer van sommige goederen, heeft men vrij algemeen verklaard, dat deze voordragt, waaruit van de bedoeling der Regering blijkt, om in het tarief der regten van in- en uitvoer verbetering te brengen en de bepalingen daarvan met de beginselen van vroeger vastgestelde wetten te doen overeenstemmen, met genoegen te hebben ontvangen. Vooral had men daarbij het oog op de voorgestelde vermindering van het inkomend regt op schapen- en varkensvleesch, in zoverre dit voorstel tot aanvulling strekt van hetgeen aan den in 1852 genomen maatregel tot afschaffing van den accijns op de schapen en de varkens nog ontbrak. Verscheiden leden echter zagen ongaarne deze wijzigingen in het tarief tot zulk een gering aantal artikelen beperkt, ook omdat daardoor een greep werd gedaan in een samenhangend geheel, waarvan de eenheid langs dien weg ligt in het een of ander opzigt kon worden verbroken. Boven zulke partiële wijzigingen zouden deze leden verre de voorkeur geven aan eene algemeene herziening van dat tarief in eenen milden, met de lessen der staathuishoudkunde overeenkomstigen zin. Zij wilden dan ook te dezer gelegenheid de aandacht der Regering op zulk eene algemeene herziening, die allengs uit verschillende hoofde toenemend, wenschelijk en noodzakelijk was geworden, gevestigd hebben, en daar zij meenden te weten, dat vroeger daartoe voorbereidende maatregelen genomen waren, verlangden zij omtrent den stand dier zaak en de zienswijze der Regering deswege, bepaald te worden ingelicht.

Vooraf nam men daarbij in aanmerking, dat de eerste levensbehoefte voortdurend zeer hoog in prijs zijn. Onder de oorzaken, die daartoe medewerken, telt men vooral den sterken uitvoer daarvan naar Engeland, sedert de invoer aldaar van een aantal artikelen geheel is vrijgesteld; en nu meent men, dat die uitvoer zoodanige uitbreiding zou kunnen erlangen, of misschien zelfs in sommige opzigten reeds erlangd heeft, dat reproductie van het uitgevoerde in eene aan de inlandsche behoefte beantwoordende evenredigheid moeilijk wordt. Onder zoodanige omstandigheden vooral vordert de billijkheid jegens den inlandschen verbruiker, dat wanneer men van de eene zijde den uitvoer van eerste levensbehoefte vrijstelt, van de andere zijde ook de invoer geheel vrij worde gelaten, opdat zooveel mogelijk het evenwigt hersteld worde. Dit geldt vooral de geheel vrije invoer van levende havel, van de aardappelen, appelen en peren, het appelenkruid of de appelenstroop, de eijeren, den stokvisch, het pluimgedierte, de boter, de kaas, enz. Bindelijk vestigde men de aandacht op de grovere wollen stoffen, waarvan de invoer steeds vrij zwaar belast is, en die dan toch, voor zover zij door de mindere volksklassen tot kleeding gebezigd worden, zoo goedkoop mogelijk moeten zijn. Het kon, meende men, niet anders dan gepast geoordeeld worden, om van het tegenwoordig tijdperk van orde en rust gebruik te maken, tot het nemen van al zoodanige maatregelen, waardoor, voor zover dit binnen de magt van eenige regering ligt, de goedkoopte der eerste levensmiddelen en levensbehoefte bevordert en te midden der heerschende welvaart het lot der mindere volksklassen verbeterd werd.

Bij de meer bepaalde overweging der bij het wets-ontwerp werkelijk voorgestelde wijzigingen in het tarief, heeft die betrekkelijk de metalen en ertsen tot geene bedenking aanleiding gegeven. Daarentegen zijn in de meeste afdelingen leden geweest, die zich niet konden vereenigen met de voorgestelde bepaling omtrent de landbouwers-gereedschappen, volgens welke het den Koning voorbehouden blijft, deze, als zij van nieuwe uitvinding zijn of hier te lande niet vervaardigd worden, tegen het regt van 1 per cent ten invoer toe te laten. Zij zagen hier eene partijdige begunstiging van den scheepbouw, die onze wetgeving ontsiert, en verlangden, dat alle werktuigen; zonder onderscheid, bij den invoer met één per cent van de waarde belast zouden worden.

Tot aandrang van deze wijziging voerde men aan, dat de mogelijkheid om deugdelijk en goedkoop gereedschap te kunnen verkrijgen, vooral voor den talrijken stand van dageloozers en poldergasten, door wie zoo veel duizenden spaarden en zeissen gebruikt worden; van onmiskenbaar belang is. De voorgestelde bepaling scheen ook uit een ander oogpunt onaannemelijk, in zoverre namelijk daarbij begunstiging verleend wordt aan werktuigen, welke hier te lande niet ver-

vaardig worden. Dit kon toch niet anders dan bescherming van eigen fabricaat worden genoemd, en er lag daarin dus zekere overhelling tot een voor de nijverheid doodend beginsel, waarvan men veel liever de laatste sporen uit ons tarief zou zien verdwijnen.

De meeste leden, ofschoon de juistheid van sommige dezer opmerkingen geenszins willende ontveinzen, hielden er echter meer toe over om de thans behandelde bepaling te laten zoo als zij is. Door het onderwerpen van alle werktuigen en gereedschappen zonder onderscheid aan het lage regt van 1 per cent, zou ligt verder worden gegaan dan de tegenstanders der bepaling verlangden.

Met opzigt tot het artikel *vleesch* werden onderscheidene gevoelens geopperd. Sommigen wenschten geenerlei inkomend regt van het vleesch, van welken aard ook, geheven te hebben. Men voerde hun echter te gemoet, dat dit eene onbillijke begunstiging van den vreemden producent boven den inlandschen zou zijn, welke laatste van het rundvleesch zoowel de belasting op het geslagt, als den accijns op het zout moet betalen.

Meer algemeen dreng men er op aan, om, nu de wetgeving eenmaal tot de afschaffing van den accijns op het geslagt der schapen en varkens besloten heeft, den invoer van schapen- en varkensvleesch geheel vrij hier te lande toe te laten. Daardoor zou het doel van dien nuttigen maatregel, de vermindering van den prijs van het dierlijk voedsel, dat voor de mindere standen nog het meest verkrijgbaar is, te zekerder worden bereikt.

Zelfs zij, die niet voor eene geheele vrijstelling van inkomend regt op schapen- en varkensvleesch gestemd waren, meenden de Regering in bedanking te moeten geven, om het cijfer van het regt van invoer eenigzins lager te stellen dan bij de tegenwoordige voordragt gedaan wordt.

In de laatste plaats heeft men gemeend, de Regering in overweging te moeten geven, of het inkomend regt op de worst bij de gedane voordragt wel goed geregeld is. Men heeft gevraagd, waarom voor dit artikel niet algemeen het lagere regt van f 1.25 of f 1.50, of wel het daarvoor in de plaats te stellen nog mindere regt zou kunnen worden aangenomen?

's Gravenhage, 18 Julij.

Wij vernemen met leedwezen dat Mlle. Rachel, vrij ernstig ongesteld geworden zijnde, na eene voorstelling te Maastricht gegeven te hebben, naar Parijs is vertrokken, en alzoo noch te Brussel, noch hier de aangekondigde voorstellingen zal kunnen geven.

Z. K. H. Prins Hendrik heeft in een bijzonder gehoor ontvangen den Baron *Von Beaulieu Marconay*, fungerend Opper-Hofmaarschalk van Z. K. H. den Groot Hertog van Saxon-Weimar Eisenach, belast met het overbrengen van de officiele begroting van het overlijden van den Groot Hertog en het aanvaarden van den Groot Hertogelijken troon door den Erf Groot Hertog van Saxon-Weimar Eisenach.

Men weet dat door den gemeenteraad besloten was, dat alhier jaarlijks twee paardenmarkten zouden plaats hebben, maar dat Ged. Staten daartegen aanvankelijk bezwaar hadden. Men weet ook, dat de gemeenteraad zich tegen de beschikking deswege tot den koning had gewend. Thans meldt de *Nieuwsbode* dat het besluit van den raad zoude worden gehandhaafd.

De graaf van Limburg Stirum, commissaris des Konings in de provincie Gelderland, die den 15den in de residentie is aangekomen, is den 16den weder vertrokken. Gedurende dat kortstondig verblijf heeft Z. M. den graaf in een bijzonder gehoor ontvangen en hebben HH. Exc. de ministers bij den heer commissaris bezoeken in het hôtel *Paulex* afgelegd.

Op den 16 zijn voor Scheveningen twee Engelsche stoombooten (eene groote en kleine) geankerd; die den zwaren metalen eindkabel voor de onderzeeschen telegraaf naar onze kust overbrengen. Deze kabel moet, naar men verneemt, eene lengte van circa 2 Eng. mijlen beslaan en van de kust tot in zee worden gelegd om aan de dunne kabels te worden bevestigd. De zeilboot van den heer Maas, welke de laatst aangekomen kabel binnen zoo korten tijd van boord heeft gehaald en in zee naar het strand gebragt, is onmiddelijk naar de schepen gezeild. Het minder gunstige weder heeft belet de werkzaamheden te volbrengen.

Na afgelegd examen hebben 18 kweekelingen van 's Rijks Hospitaal te Utrecht, hun 4e of laatste studiejaar volbragt, en zullen aldus tot officieren van gezondheid 3e klasse worden bevorderd. Voor de Landmagt zijn het de heeren A. H. Cornelissen, P. S. A. van Dijk, M. van Lissa en G. J. van Wieringhen Borski, — voor de Zeemagt de heeren W. J. Cramer von Baumgarten, W. L. C. Hooreman, C. G. van Mansveldt, A. de Meijer, A. J. Visscher en M. H. de Vogel, — en voor Oost-Indië de heeren S. H. A. Begeman, Th. Eisinger, J. R. Hessig, J. L. de Jee-ger, B. Schreuders, C. P. J. van Vugt, F. A. Wethmar en W. A. P. F. L. Zijnen Wartel. (U. C.)

Wij vernemen, dat het plan tot het graven van een kanaal van Breda tot het Hollandsche Diep, in ver-

binding met een spoorweg op Hoogstraten, Turnhout en Hasselt, met zijtak op Antwerpen, waaromtrent de heeren van Reuth en Comp. onlangs een adres aan den Raad der stad Breda hebben ingediend, buitenslands met bijval is ontvangen, zoodat men zich met gegronde uitzigten op de verwezenlijking daarvan mag vleijen.

B. C.

Het voorstel door de Gedeputeerde Staten van Drenthe gedaan, om uit de provinciale fondsen f10.000 toe te staan voor een afwaterings- en scheepvaartkanaal van Coevorden in de groote Vecht bij Ane, is door de Provinciale Staten goedgekeurd.

Men meldt uit Meppel, dat aldaar valsche geld in omloop is, zijnde 25 cts. stukken; zij onderscheiden zich door hunne blauwe loodkleurige tint en kleineren vorm. Zij dragen het jaartal 1849, waarvan het bovenste gedeelte der 8 digt is. De letters zijn onduidelijk en de rand onregelmatig.

Van 14 Julij meldt men uit Coevorden, dat de persoon van W. B. op den vorigen dag gevangelijk naar het huis van arrest te Assen is overgebragt. Deze persoon wordt beschuldigd den Minister van Justitie in brieven, gedagteekend 30 Mei en 10 Junij, ernstige bedreigingen te hebben gedaan. Het hof van Drenthe heeft regtsingang tegen dien persoon verleend, ofschoon reeds vroeger door dat hof is aangenomen, dat hij aan waanzinnigheid leed. Het openb. ministerie heeft, op rapport van twee geneesheeren het tegendeel volgehouden en het hof heeft zich daarmede verenigd.

Laastleden Woensdag namiddag heeft te Goes een haan een kind van 1½ a 2 jaar door aanvlieging op den grond geworpen, en zoodanig aan het hoofd verwond, dat men voor het leven vreest: De schuldige is onmiddellijk ter dood gebragt en tegen zijnen eigenaar aanklagt ingediend.

Eene dergelijke misdaad moet in de vorige week te Bommenede hebben plaats gehad, waar het kind gestorven is.

Z. Maj. heeft Mr. G. de Vries Az., op zijn daartoe gedaan verzoek, eervol ontslagen als procureur bij de arrond.-regtbank te Haarlem.

Z. Maj. heeft den heer W. Crull, tot dusverre consul te Wismar, benoemd tot consul-generaal in de groot-hertogdommen Mecklenburg-Schwerin en Mecklenburg-Strenz.

Ingezonden Stukken.

BUGGENUM, bij Roermond, 14 Julij.

Mijnheer de Redacteur!

Gisteren had alhier de plegtige inhuldiging plaats van den Edelachtbaren heer M. Verheggen, lid der Provinciale Staten van Limburg en thans weer herbenoemd als burgemeester dezer gemeente, welk ambt Z. E. Ab. reeds vroeger vierentwintig achtereenvolgende jaren met roem bekleed had.

Z. E. A. met de stoomboot van Maastricht komende, werd aan het Roermondsche veer door eene kavalkade van een zestigtal, allen de Nederlandsche vlag zwaaijende, ruiters verwelkomd. Na twee gelukwenschen aan den oever der Maas te hebben aangehoord, toog Z. E. A. onder het gejuich der zich aldaar verzameld hebbende Roermondsche burgerij en onder het geleide der Buggenumsche kavalkade voorwaarts. Te Halen stond de schutterij in orde geschaard en loste honderde salutschoten, terwijl de nationale vlag van den toren wapperde. De groote weg van Roermond naar Buggenum was als met menschen bezaaid. Het overtrof nogtans ieders verwachting, toen de tot ons aller vreugde in zijn eereambt herstelde burgemeester, aan de grenzen des dorps door den kapitein der schutterij en daarna door een inwoner van Roermond in hartelijke verzen werd verwelkomd, en men door eerebogen en salutschoten, met vaandels en trommen en onder klokkengelui, plegtstellig den algemeen beminden en lang teruggewenschten burgervader in triomf door de gemeente voerde, en hij van alle zijden met een luid vivat onafgebroken begroet en door den eerwaardigen heer pastoor der parochie met eene hartelijke toespraak ontvangen werd. Behalve de ingezetenen van Buggenum, woonden meer dan 2000 personen uit Roermond, Maasniel, Swalmen, Halen, Neer enz., deze indrukwekkende plegtigheid bij.

Benige welmeenende dorpelingen.

Mijnheer de Redacteur!

In het N°. van den 5den Julij komt een *Ingezonden stuk* voor, waarin handtastelijk wordt aangetoond, dat de wet tot regeling van het toezigt op de onderscheidene kerkgenootschappen, lijdt aan eene groote onvolledigheid, met betrekking tot het dragen van *wandelstukken* door geestelijken.

Even als de schrijver van dat stuk, beziel met de zucht om deze wet der «*liefde*» der «*gelijkheid van regten*» en der «*verdraagzaamheid*» zoo volledig mogelijk te maken, neem ik de vrijheid; om mijne opmerking aangaande eene andere onvolledigheid in die wet, door middel van uw geacht dagblad publiek te maken, in de hoop, dat de Regering

of de Kamer van die opmerking de betamelijke nota zal nemen.

Art. 7 der wet schrijft voor, dat de bedienaren der openbare godsdienst het gewaad voor kerkelijke plegtigheden of bij de uitoefening van de openbare godsdienst in hun kerkgenootschap voorgeschreven, niet dan binnen gebouwen mogen dragen.

Nu meen ik, dat dit art. eene oogluiking toelaat ten voordeele der predikanten en, des noods, der Rabbijnen van sommige gemeenten in ons vaderland. Deze toch behoeven slechts, voor weinige guldens, een *patent te nemen als aanspreker of bidder*, en zij kunnen als zoodanig ongestraft hunne kleding als voorheen blijven dragen. Ik geloof, dat onze tegenwoordige Regering, meer dan eens vroeger, ja zelfs meer dan een vroeger Ministerie van Hall, of een ministerie Donker, doordrongen is van de begeerte, om de wet der «*liefde*» voor allen gelijkelijk te doen zijn; en daarom neem ik de vrijheid om als amendement op dat art. 7 een tweede alinea voor te stellen van den navolgenden inhoud:

«*Het wordt den zettters van het patent ten strengste verboden om aan predikanten of rabbijnen, een patent als aanspreker of bidder af te geven, in die gemeenten, waar de bidder of aanspreker het gewaad draagt van den Predikant of den Rabijn.*»

Op die wijze alleen zal het, naar mijne bescheidene meening, mogelijk zijn, zich te verzekeren van de trouwe naleving door allen van de bepaling van art. 7; overigens zoo onmiskenbaar geschikt, om de geschokte gemoederen tot bedaren te brengen.

Ontvang mijnheer de Redacteur! de verzekering mijner hoogachting.

Leeuwarden, 11 Julij 1853

Q. N.

Advertentiën.

Bij JOH. NOMAN EN ZOON, te Zalt-Bommel, is verkrijgbaar:

DE INDISCHE WETBOEKEN,

in zakformaat met *Alphabetisch Register*, geb. in twee keurige lederen banden. f 8.50.

En debiteren met succes:

Voor f12 in plaats van f86.40,

G. VAN LAAR,

MAGAZIJN VAN TUINSIERADEN,

of Verzameling van Modellen van aanleg en sieraad van groote en kleine Lusthoven en Tuinen, die met weinig kosten te maken zijn, waarin 192 in groot kwarto, fraaije gekleurde koperen Platen, gebonden in keurigen halven Engelschen band. (12)

Prijs-Courant der Effecten.

AMSTERDAM, 18 Julij 1853.

Nederland. Pct.		Rusland. Pct.	
Ned. W. Schuld.	2½	Hope 1798/1816	5 109
Dito Certificat.	3	Dito 1828/1829	5 107½
Dito Dito	4	Cert. 1831/1838	5
O. I. Leening.	4	Dito Dito	4½ 99½ 101½
Amort. Syndic.	3½	Dito Hope	4 98½
Hand.-Maats.	4½	Dito <i>Stieglitz</i>	4 92
Belgie.		Dito dito 5e Ser.	4
Certificaten.	2½	Inscr. Assig.	6
D° <i>Rothschild</i>	2½	Certific. dito	6
Frankrijk.		Polen.	
Obligatiën	3	Obligatiën	4 85½
Spanje.		Oostenrijk.	
Nieuwe	1	Metalliek	5 81½
Dito Buitenl.	3	Dito bet. Amst.	5 94½
D° Binnel.	3	Dito letter B.	5 94½
Bew. Sp. Com.	5½	Dito 1847	2½ 42½
Amort. Schuld.		Dito 1851/1852	2½ 42½
Portugal.			
Londen	5		
Dito dito	4		

Braz. bij Roths. p. s. 500. 5 pct. 98½; Mexic. te Lond. 3 pct. 26½, 1½; dito Onb. 26½, 1½; Gren. te Lond. Uitgest. 9½.

Zonder dat van eene der genoteerde fondsen, handel en variatie eenige afzonderlijke vermelding verdienen, was echter de markt algemeen beter gestemd.

Per Telegraaf.

LONDEN, Maandag 18 Julij. Consols. op tijd, 97½; Mexico nieuwe 3 pct. 26½; Ecuador 5½; Portugal 4 pct. Spanje 1 pct. 22½, Certificaten 5½; N. Metalliques 5 pct. 87½ Vaste beurs.

Bij JOH. NOMAN en ZOON, te Zalt-Bommel